

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง โดยส่วนรวม และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชายและหญิง เป็นเรื่อง ๆ ไป ทั้งนี้ เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการเรียนการสอน ประชาธิปไตยในโรงเรียน แก่ครูสังคัมศึกษา หัวหน้าสายวิชาสังคัมศึกษา และผู้บริหารการศึกษาจะได้นำมาประกอบการของหลักสูตร แบบเรียน ตลอดจนเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจที่จะค้นคว้าในการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย 10 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ ในจังหวัดอุบลราชธานี เป็นโรงเรียนชาย 1 แห่ง โรงเรียนหญิง 1 แห่ง และโรงเรียนสหศึกษา 8 แห่ง จำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นตัวอย่างประชากร 400 คน นักเรียนชาย 200 คน นักเรียนหญิง 200 คน การเลือกตัวอย่างประชากร เลือกโดยการจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยขึ้นเอง จำนวน 60 ข้อ สร้างโดยอาศัย แบบเรียน คำรา และวัสดุอื่น ๆ

เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง โดยการทดสอบค่า ซี (z - test) และเพื่อหาว่าการที่นักเรียนแต่ละคนตอบข้อสอบข้อนั้น ๆ ถูก ขึ้นอยู่กับเพศหรือไม่ โดยการทดสอบค่า ไคสแควร์ เป็นรายข้อ ชนิด 2×2 ตารางการันจร นอกจากนี้ยังได้แสดงร้อยละของนักเรียนชายและหญิงที่ตอบแต่ละข้อถูกไว้เปรียบเทียบกันเป็นรายข้ออีกด้วย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. โดยเฉลี่ยแล้ว นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

2. จากการทดสอบค่าไคสแควร์เป็นรายข้อ พบว่ามีเพียง 17 หัวข้อเรื่องเท่านั้นที่ผู้ตอบได้ตอบถูกหรือผิดขึ้นอยู่กับเพศของผู้ตอบ ซึ่งได้แก่เรื่อง ความหมายของประชาธิปไตย การลงโทษสมาชิกในครอบครัว เมื่อกระทำผิด บทบาทของบิคารมาร์คากับการให้การศึกษาของบุตร บทบาทของบิคารมาร์คากับการคบเพื่อนต่างเพศในวัยเรียนของบุตร หน้าที่ของสภานักเรียน การเสียภาษีอากร ลักษณะสำคัญของการทำงานเป็นหมู่คณะ หน้าที่ของสมาชิกสภาจังหวัด หน้าที่ของวุฒิสมาชิก บุคคลที่มีโอกาสจัดตั้งรัฐบาล เป็นต้น ส่วนอีก 43 หัวข้อเรื่อง การตอบถูกหรือผิดไม่ขึ้นอยู่กับเพศของผู้ตอบเลย ซึ่งได้แก่เรื่อง หลักสำคัญในการแก้ปัญหาความวิบัติชีวิตแบบประชาธิปไตย ความยุติธรรมในสังคมแบบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชน บทบาทของบิคารมาร์คากับการคบเพื่อนของบุตร การรับผิดชอบการเรียนในห้องเรียน องค์ประกอบสำคัญของเทศบาล หน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาล การรับราชการทหาร ความมุ่งหมายของการเคารพกฎหมาย ความหมายของพรรคการเมือง เป็นต้น

3. ข้อสอบที่นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 50 ขึ้นไป รวมทั้งหมด 41 หัวข้อเรื่อง ซึ่งได้แก่ ความหมายของประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชน บทบาทของบิคารมาร์คากับการเที่ยวนอกบ้านของบุตร ลักษณะของครอบครัวที่เป็นประชาธิปไตย การใช้สิทธิเสรีภาพของพลเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประเภทของบุคคลที่จะเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลักษณะของพรรคการเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น ส่วนหัวข้อเรื่องที่นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 50 ขึ้นไป รวมทั้งหมด 38 หัวข้อ ซึ่งได้แก่เรื่อง การเสียภาษีอากร ความมุ่งหมายของการเคารพกฎหมาย การรับโทษของบุคคลซึ่งกระทำผิด ลักษณะของพรรคการเมืองที่ดีในการปกครองระบอบประชาธิปไตย วิธีแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางการเมืองที่ดีที่สุด ลักษณะสำคัญของการทำงานเป็นหมู่คณะ การมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชน เป็นต้น

4. หัวข้อเรื่องที่นักเรียนหญิงและนักเรียนชายเข้าใจดีมาก คือตอบได้ถูกต้องร้อยละ 85 ขึ้นไป มี 3 หัวข้อเรื่อง คือ

1. การมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
2. การใช้สิทธิเสรีภาพของพลเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
3. การเสียภาษีอากร

5. หัวข้อเรื่องที่นักเรียนทั้งสองกลุ่มตอบได้ถูกต้องต่ำกว่าร้อยละ 50 รวมทั้งหมด

17 หัวข้อเรื่อง คือ

1. ความสำคัญของกฎหมายรัฐธรรมนูญกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. อำนาจของพระมหากษัตริย์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
3. คุณสมบัติของวุฒิสมาชิก
4. บุคคลที่มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาผู้แทนราษฎร
5. การตัดสินใจของรัฐบาล เมื่อไม่ได้รับการสนับสนุนจากสภาผู้แทนราษฎร
6. บทบาทของพระมหากษัตริย์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
7. ลักษณะการตัดสินใจหาทางต่าง ๆ ในสังคมแบบประชาธิปไตย
8. บทบาทของบิคารมารคาที่ควรคบเพื่อนต่างเพศในวัยเรียนของบุตร
9. สิทธิเสรีภาพของบุคคลตามระบอบประชาธิปไตย
10. หน้าที่ของสมาชิกสภาจังหวัด
11. ประเภทของคณะกรรมการสุขาภิบาล
12. คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นกำนัน
13. บุคคลที่มีโอกาสจัดตั้งคณะรัฐบาล
14. หน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาล
15. ข้อแตกต่างระหว่างเทศบาลตำบลกับเทศบาลเมือง
16. คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้ใหญบ้าน
17. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

6. มีบางหัวข้อเรื่องที่นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องเกินร้อยละ 50 แต่นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องไม่ถึงร้อยละ 50 และบางเรื่องนักเรียนชายตอบได้ถูกต้องไม่ถึงร้อยละ 50 แต่ นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องเกินกว่าร้อยละ 50 ได้แก่หัวข้อเรื่อง

1. ความหมายของประชาธิปไตย นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 55.00

นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 37.00

2. ลักษณะสำคัญของกรมการปกครองระบอบประชาธิปไตย นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 54.50 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 47.50

3. บทบาทของบิดามารดากับการคบเพื่อนของบุตร นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 44.00 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 51.50

4. การแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 41.00 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 51.00

5. หน้าที่ของสภานักเรียน นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 50.50 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 39.00

6. คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 54.50 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 48.50

7. หน้าที่ของวุฒิสมาชิก นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 55.50 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 44.00

7. หัวข้อเรื่องที่นักเรียนทั้งสองกลุ่มตอบได้ถูกต้อง โดยมีจำนวนร้อยละของคนตอบได้ถูกต้องใกล้เคียงกัน รวมทั้งหมด 11 หัวข้อเรื่อง ซึ่งได้แก่

1. ความยุติธรรมในสังคมแบบประชาธิปไตย นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 71.50 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 71.00

2. บทบาทของบิดามารดาเกี่ยวกับการเที่ยวนอกบ้านของบุตร นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 88.00 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 83.50

3. การปฏิบัติตนของสมาชิกในการทำงานเป็นหมู่คณะ นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 72.50 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 75.50

4. การตัดสินใจปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานเป็นหมู่คณะ นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 71.00 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 72.50

5. ความมุ่งหมายของการเคารพกฎหมาย นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 76.50 นักเรียนหญิงตอบได้ถูกต้องร้อยละ 79.50

6. การรับโทษของบุคคลซึ่งกระทำผิด นักเรียนชายตอบได้ถูกต้องร้อยละ 74.50

นักเรียนหญิงตอบใ้ถูกต้องร้อยละ 78.50

7. ความสำคัญของกฎเลือกตั้งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย นักเรียนชายตอบใ้ถูกต้องร้อยละ 70.50 นักเรียนหญิงตอบใ้ถูกต้องร้อยละ 71.00

8. ความหมายของพรรคการเมือง นักเรียนทั้งสองกลุ่มตอบใ้ถูกต้องร้อยละ 59.00

9. เกณฑ์จำนวนพลเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน นักเรียนชายตอบใ้ถูกต้องร้อยละ 74.00 นักเรียนหญิงตอบใ้ถูกต้องร้อยละ 71.50

10. การนัดหยุดงานและการเรียกร้องสิทธิของกรรมกรตามระบอบประชาธิปไตย นักเรียนชายตอบใ้ถูกต้องร้อยละ 71.50 นักเรียนหญิงตอบใ้ถูกต้องร้อยละ 73.00

11. การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางการเมืองที่ดีที่สุด นักเรียนชายตอบใ้ถูกต้องร้อยละ 75.50 นักเรียนหญิงตอบใ้ถูกต้องร้อยละ 72.00

อภิปรายผลของการวิจัย

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในจำนวนข้อทดสอบทั้งหมด 60 หัวข้อเรื่อง นักเรียนทั้งสองกลุ่มใ้คำตอบคำถามใน 17 หัวข้อเรื่อง ถูกต้องไม่ถึงร้อยละ 50 จะอภิปรายในประเด็นสำคัญ ๆ

1. ห้องถิ่นที่โรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลนั้น มีเพียง 2 แห่ง ที่ใ้จัดการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล คือ เทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร เทศบาลเมืองอุบล แต่จำนวนนักเรียนที่ใ้เป็นตัวอย่างประชากรทั้งสองแห่งนี้รวม 120 คน ชาย 60 คน หญิง 60 คน และอีกประการหนึ่ง ก่อนที่ผู้วิจัยจะไปเก็บข้อมูลนั้น กระทรวงมหาดไทยก็จัดใ้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นทั่วประเทศ นำที่นักเรียนซึ่งอยู่ในท้องถิ่นทั้งสองแห่งนี้ จะสนใจและตอบคำถามตลอดจนเข้าใจ การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องเทศบาลใ้ดีพอสมควร น่าสังเกตว่าเหตุใ้นักเรียนจึงตอบคำถามไม่ได้ใ้เท่าที่ควร นอกจากนี้อำเภอเมืองเป็นศูนย์กลางของจังหวัด มีการคมนาคมติดต่อกับอำเภอภายนอกใ้ดี นักเรียนจากอำเภออื่น ๆ อาจจะมีโอกาสเดินทางเข้าไปทำธุรกิจใ้ในอำเภอเมือง และน่าจะได้สนใจข่าวคราวการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เมื่อกลับอำเภอของตนควรจะได้ใ้เป็นข้อสงสัยถามครูใ้ในโรงเรียน หรืออาจจะเป็นเพราะครูใ้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่ว ๆ ไป มองข้ามความสำคัญของวิชาหน้าที่พลเมืองไป

และไม่ได้พยายามสัมพันธ์หรือเรียนกับปัญหาความเป็นจริงในสังคม เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ต่อไป จึงไม่ได้ส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุผล ตามจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาชาติ อันเป็นสาเหตุให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยในเรื่องเทศบาล ไม่ดีเท่าที่ควร

2. ทองถิ่นที่โรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลตั้งอยู่นั้น ถ้ายกเว้นอำเภอเมือง อำเภอพิบูลมังสาหาร ซึ่งจัดการปกครองในรูปเทศบาล และอำเภอหัวตะพาน ซึ่งตั้งขึ้นใหม่แล้ว อำเภอเหล่านั้นก็จัดการปกครองในรูปสุขาภิบาล แม้วานักเรียนบางคนจะไม่ได้พักอยู่ในตัวอำเภอในขณะที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อาจจะเป็นเพราะบ้านของคนอยู่ในชนบทซึ่งไกล ๆ กับอำเภอ นักเรียนเหล่านี้ย่อมจะอยู่ภายใต้การปกครองของผู้ใหญ่บ้าน กำนัน แต่นักเรียนเหล่านี้ก็ไม่ได้เข้าใจในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดกาปกครองในรูปสุขาภิบาล ทั้งนี้ อาจจะเป็นไปได้ว่าในสังคมนั้น ๆ ให้ความสำคัญในเรื่อง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สุขาภิบาล น้อยไป หรืออาจจะเป็นเพราะในท้องถิ่นดังกล่าวขาดการเสนอข่าวคราวทางสื่อมวลชน นักเรียนจึงไม่ได้รับความรู้ในเรื่องสุขาภิบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ว่าสำคัญอย่างไร

3. ในระยะเวลาที่ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลนั้น ทางกระทรวงมหาดไทยกำลังจะจัดให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาจังหวัด บรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งก็กำลังออกตระเวนหาเสียงตามชนบท นำที่นักเรียนจะได้สนใจในข่าวสาร จากการโฆษณาหาเสียงของบรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนสงสัยว่าสมาชิกสภาจังหวัดสำคัญอย่างไร แล้วนำเอาปัญหาไปถามบิดามารดา และครูในโรงเรียน ถ้าหากนักเรียนได้ปฏิบัติดังกล่าวแล้ว น่าสังเกตว่าเพราะเหตุใดนักเรียนจึงตอบคำถามเกี่ยวกับหน้าที่ของสมาชิกสภาจังหวัดไม่ได้ดีเท่าที่ควร

4. เมื่อครั้งวันที่ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้รวมกันเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ครั้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พุทธศักราช 2517 ประเทศไทยก็ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ นักเรียนควรจะสนใจและเข้าใจว่า รัฐธรรมนูญสำคัญอย่างไร และนักเรียนเหล่านั้นนอกจากจะได้เรียกร้องรัฐธรรมนูญแล้ว ยังเรียกร้องให้รัฐบาลในยุคนั้นปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย และขณะที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยนี้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ผ่านพ้นไปแล้ว จากเหตุผลดังกล่าว นักเรียนเหล่านี้น่าจะเข้าใจคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ความสำคัญของรัฐธรรมนูญ

ตลอดจนบุคคลที่มีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลและเสรีภาพของบุคคลตามระบอบประชาธิปไตย ลักษณะการตัดสินใจต่าง ๆ ในสังคมประชาธิปไตย แต่จำนวนร้อยละของนักเรียนที่ตอบคำถามได้ถูกต้องยังน้อยไป แสดงว่าที่นักเรียนใคร่ร่วมกันต่อสู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น นักเรียนอาจจะไม่ได้เข้าใจเรื่องประชาธิปไตยดีพอ แต่ได้กระทำตามความชักชวนของคนอื่น ๆ

5. ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ พระมหากษัตริย์ บทบาทพระมหากษัตริย์ตลอดจนความสำคัญ หรือหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาอาจจะสอนในเรื่องนี้เป็นนามธรรมเกินไป นักเรียนจึงไม่ได้รับความรู้ความเข้าใจเพียงพอ หรืออาจจะเป็นเพราะคนไทยเรายังมีแนวความคิดเก่า ๆ อยู่ว่า พระมหากษัตริย์ภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยนั้น มีสถานภาพเหมือนกับการปกครองระบอบราชาธิปไตย กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือกฎหมาย พระมหากษัตริย์จะทรงกระทำอะไรก็ได้ ดังนั้น แม้บางครั้งครูที่โรงเรียนจะสอนมาถูกต้อง แต่แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทพระมหากษัตริย์ในสังคมที่นักเรียนอยู่ก็ชักกับที่นักเรียนได้รู้มา ทำให้นักเรียนไม่แน่ใจว่าจะไร้อะไรถูกอะไรผิด

นักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนและเข้าใจปัญหาจริงนอกเหนือจากตำรา นักเรียนส่วนใหญ่ชอบให้ครูสอนโดยเอาเหตุการณ์ปัจจุบันเข้ามาเกี่ยวข้องกับบทเรียน และนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยชอบ การที่ครูบรรยาย แสดงความคิดเห็นแก่เพียงผู้เดียว และอ่านข้อความในหนังสือแบบเรียนแล้วให้นักเรียนดูตาม¹ ซึ่งเรื่องนี้แม้แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเอง Remy² ได้กล่าวว่า เนื้อหาที่นักเรียนในโรงเรียนมัธยมชั้นสูงอยากจะได้เรียนมากที่สุดตามลำดับ

¹ กวงมล วาณิช, "ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตต่อการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516) (อักษราเนา).

² Richard C. Remy, "High School Seniors Attitudes Toward their civics and Government Instruction," Social Education, (October, 1972), p. 593.

คือ อยากรจะเรียนวิธีคิดและเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง วิธีใช้ค่านิยมทางการเมือง ประเมินปัญหาทางการเมือง วิธีวิเคราะห์ปัญหาทางการเมือง วิธีที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง และประการสุดท้าย ซึ่งนักเรียนอยากรจะเรียนคือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรัฐศาสตร์

เมื่อปรากฏผลการวิจัยพบว่ามีใ้ทำให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกัน ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งตรงกับการวิจัยของ วัลลภ พุ่มพวง³ ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง คี" ในปีพุทธศักราช 2513 โดยเลือกตัวอย่างประชากรที่บรรลุนิติภาวะแล้ว และอายุ 20 - 21 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดมหาสารคาม จากการวิจัยของเขาพบว่า ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย และเรื่องการปกครองของไทยทั่วไป ชายและหญิงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ถ้าหากพิจารณาจากลักษณะสังคมไทยและวัฒนธรรมไทยทั่ว ๆ ไป นักเรียนหญิงน่าจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยน้อยกว่านักเรียนชาย เพราะความสนใจหรือโอกาส จะได้เข้าไปมีส่วนร่วมมีน้อย แต่ในปัจจุบันการให้การศึกษาอบรมของไทยดีขึ้นมาก แทบจะกล่าวได้ว่าสตรีมีสิทธิเสมอภาคในการศึกษาเท่าเทียมกับชาย นอกจากนี้สื่อสารมวลชนของประเทศ เราก็ก้าวหน้าไปมาก จากการวิจัยของสมจิตร วัฒนกุล⁴ ซึ่งได้วิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง คี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม" ปีพุทธศักราช 2515 ได้พบว่า นักเรียนหญิง โรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง คี โดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่านักเรียนชาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ

เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย" หลังจากเกิดวันมหาวิปโยค ซึ่งอาจจะทำให้นักเรียนหญิงได้ค้นคว้าในการเรียกร้องประชาธิปไตย โดยจะเห็นนักเรียนหญิงเป็นจำนวนมากได้เข้าร่วมการต่อสู้ในวันมหาวิปโยค จึงเป็นผลให้มีความสนใจ ในเรื่องประชาธิปไตยนี้มาก อาจจะมีสิ่งอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจ

³ วัลลภ พุ่มพวง, เรื่องเดิม.

⁴ สมจิตร วัฒนกุล, เรื่องเดิม.

เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนควย ซึ่งอาจจะเป็นอาชีพของบิดา การศึกษาของบิดา สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน ลักษณะชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ จากการวิจัยของสมจิตร วัฒนกุล ยังพบว่า บิดาของนักเรียนหญิงซึ่งมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และนักเรียนในกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองก็สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ นี้ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในย่านการค้า

สุจิต บุญมดการ⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติและความสนใจของนิสิตนักศึกษาไทย ที่มีต่อการเมือง" ในปีพุทธศักราช 2510 ได้พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เรียนทางนิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ มีความสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านิสิตนักศึกษาที่เรียนทางวิทยาศาสตร์ และมานุษยศาสตร์

อุเทน ปัญโญ⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อการเมือง" ในปีพุทธศักราช 2513 ได้พบว่า นิสิตคณะรัฐศาสตร์มีทัศนคติต่อการเมือง แตกต่างจากนิสิตคณะอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้เรียนทางรัฐศาสตร์

จากการวิจัยของ สุจิต บุญมดการ และอุเทน ปัญโญ พอจะมองเห็นได้ว่า สถาบันการศึกษา มีอิทธิพลต่อความรู้ความสนใจในทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาได้ แต่จากการวิจัยของ Cate⁷ ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง "Political Socialization in India" ในปีพุทธศักราช 2517 ได้พบว่า นักเรียนเกรด 11 ซึ่งได้เรียนหน้าที่พลเมืองมาแล้ว กับนักเรียนเกรด 11 ที่ยังไม่ได้เรียนวิชาหน้าที่พลเมือง ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องประสิทธิภาพทางการเมือง และการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง และยังพบว่า ชนิดของโรงเรียนชุมชน สถานที่มีบิดามารดาเกิดมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองมากกว่า การเปิดโอกาสให้เรียนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียน

⁵สุจิต บุญมดการ, เรื่องเดิม.

⁶อุเทน ปัญโญ, เรื่องเดิม.

⁷Cate, loc. cit.

Massialas⁸ เชื่อว่าการให้การอบรมศึกษาทางการเมืองนั้น สถาบันครอบครัว
เพื่อนก็มีความสำคัญมากเหมือนกัน เขาพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่แม่เป็นใหญ่ในครอบครัว
มีความรู้ทางการเมืองน้อยกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีทั้งบิดามารดา ในเรื่องกลุ่มเพื่อน
วัยรุ่นจะมีอิทธิพลมากกว่ากลุ่มเด็กเล็กในเรื่องการรับเอาค่านิยมและการรวมกิจกรรมของ
หมู่คณะ วัยรุ่นจะต่อสู้ตามความเชื่อของกลุ่ม

Hahn⁹ ได้วิจัยเรื่อง "Political Socialization in the USSR:
The Kom somol and the Educational System" ในปีพุทธศักราช 2514 ได้พบว่า
โรงเรียนได้ทำหน้าที่ให้การอบรมศึกษาทางการเมืองเป็นแหล่งสำคัญที่สุดแห่งเดียวในประเทศ
สหภาพโซเวียต รัสเซีย

Smith, Krouse และ Atkinson¹⁰ ได้กล่าวว่า

ในสังคมประชาธิปไตย โรงเรียนมีความรับผิดชอบในการ
เตรียมประสบการณ์ที่จะทำให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการ
ปกครอง ถ้าประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ
ของกลุ่ม ขาดความซาบซึ้ง และเห็นคุณค่าของสถาบัน ประชา
ธิปไตยและความสามารถในการดำรงชีวิต ตลอดจนการทำงาน
ร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ในสังคมเดียวกันแล้ว รากฐานระบอบประ
ชาธิปไตยจะล้มเหลว

Remy¹¹ ได้พบว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา นักเรียนชั้นมัธยมชั้นสูงได้รับ
ความรู้ทางการเมืองและความคิดเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุดจากหนังสือพิมพ์รายวัน และ

⁸ Massialas, op. cit.

⁹ Hahn, loc. cit.

¹⁰ Edward W. Smith, Stanley W. Krouse, and Mark M. At Kinson,
"Social Studies Program," The Educator's Encyclopedia (New York:
Prentice - Hall, Inc, 1969), p. 347.

¹¹ Remy, op. cit., p. 594.

รายสัปดาห์ คือประมาณร้อยละ 39 จากโทรทัศน์ร้อยละ 25 จากครูและโรงเรียนร้อยละ 14 จากพ่อแม่ร้อยละ 12 และจากเพื่อนร้อยละ 10

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า น่าจะมีการร่วมมือกันช่วยฝึกฝนอบรมให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยยิ่งขึ้น โดยทางบ้าน โรงเรียน ชุมชน ตลอดจนสื่อสารมวลชน ควรจะร่วมมือกันจัดสภาพแวดล้อม และหาโอกาสให้เด็กได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยมีครู ผู้ปกครอง บิดามารดา ให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ หากมีอะไรผิดพลาดจะได้รับแก้ไขทันที ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ เป็นแนวทางในการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ดังนี้คือ

ข้อเสนอแนะทางโรงเรียน

เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งที่มีอิทธิพลต่อเด็ก ๆ มากยิ่งกว่าสถาบันครอบครัว โรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนประชาธิปไตยให้แก่เด็ก ในด้านต่าง ๆ คือ

1. การบริหารโรงเรียน ควรเป็นการบริหารแบบประชาธิปไตย มีการแบ่งงานกันทำ มีความรับผิดชอบร่วมกัน และมีการเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของกันและกัน
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนักเรียน ไม่ควรปล่อยให้เด็กเรียนจัดกิจกรรมตามลำพัง

3. จัดตั้งสถานักเรียนขึ้นในโรงเรียน เพื่อเป็นการฝึกฝนอบรมประชาธิปไตย
4. จัดบริการห้องสมุดในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งที่นักเรียนจะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม Remy¹² ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองในสหรัฐอเมริกา นั้น นักเรียนเพียงร้อยละ .2 เท่านั้น ที่ศึกษาหาความรู้วิชาหน้าที่พลเมืองจากตำราเพียงเล่มเดียว

¹²Ibid., p. 596.

ขอเสนอแนะสำหรับครู อาจารย์

1. การสอนของครูในบางเรื่อง ถ้าหากจำเป็นจะเชิญวิทยากรมาบรรยายก็ไม่ควรหลีกเลี่ยงเพราะเด็กจะมีโอกาสได้รับความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เต็มที่

2. การสอนของครู ควรสอนแบบสัมพันธ์ทเรียนกับความเป็นจริงในสังคมให้มาก ไม่ใช่มุ่งทางทฤษฎีอย่างเดียว ในเรื่องประชาธิปไตย ควรจะให้เด็กเรียนมีโอกาส มีส่วนร่วมในธุรกิจของชุมชน เช่น อาจจะนำนักเรียนไปเยี่ยมสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี หรือแม่กระทั่งช่วยกันทำความสะอาดให้แก่ชุมชน เป็นต้น

3. ครูควรรหาอุปกรณ์การสอนประกอบบทเรียนให้เหมาะสม ไม่ควรใช้วิธีบรรยายอย่างเดียว พูลสุข เรื่องไทย¹³ ได้วิจัยเรื่อง การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีพุทธศักราช 2515 พบว่า ครูที่สอนวิชาหน้าที่พลเมืองใช้วิธีเป็นบรรยายมากกว่าวิธีอื่น ๆ แต่ Remy¹⁴ ได้พบว่าในสหรัฐอเมริกา นักเรียนมัธยมศึกษาได้รับความรู้จากสื่อสารมวลชนเป็นเครื่องช่วยประกอบการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

4. การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองควรจะเป็นการสอนแบบ Inquiry, Laboratory Practice เพราะจะทำให้เด็กเรียนได้ค้นคว้าศึกษาอย่างกว้างขวาง และจะได้เข้าใจสภาพเป็นจริงที่ถูกต้อง

5. ครูควรนำเอาเหตุการณ์ประจำวัน (Current Events) มาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นการเร้าความสนใจของนักเรียน

ขอเสนอแนะสำหรับผู้บริหารการศึกษา

1. หลักสูตรควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน
2. แบบเรียนควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับกาลสมัยอยู่เสมอ

¹³ พูลสุข เรื่องไทย, "การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515) (อัคราเนา).

¹⁴ Remy, loc. cit.

3. ควรหาโอกาสให้ครูสังคมศึกษาได้อบรมศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ

4. ควรจะให้ความสำคัญในวิชาหน้าที่พลเมืองมากเท่ากับวิชาอื่น ๆ ที่สอนใน

โรงเรียน

ข้อเสนอแนะทางบ้าน

บ้านเป็นสถาบันที่มีความสัมพันธ์กับเด็กอย่างแน่นแฟ้น มีอิทธิพลต่อรากฐานบุคลิกภาพ ทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจของเด็ก ดังนั้นบิดามารดาของเด็กควรจะทำนึ่งถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. บิดามารดาควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตร เอาใจใส่ต่อบุตรทุกคนเท่าเทียมกัน
2. ฝึกฝนและเปิดโอกาสให้บุตรได้ตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองให้มากที่สุด
3. บิดามารดาควรให้บุตรของครูรู้จักทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมและ

ปลูกฝังการทำงานเป็นหมู่คณะ

4. บิดามารดาควรให้สิทธิเสรีภาพแก่บุตรของตนให้เหมาะสมกับวัยของบุตร

5. บิดามารดาควรส่งเสริมความก้าวหน้าของบุตรไปในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม

กับความสามารถ และความถนัดตามธรรมชาติของบุตร

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนโรงเรียนราษฎรกับโรงเรียนรัฐบาล

2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค

3. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน

4. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนที่อยู่ในชุมชนชนบทต่างกัน เช่น ชุมชนชนในเมืองกับชุมชนชนในชนบท